

željam in tirjatvam, podpirajte ga duhovno in telovno, to je, dopisujte pridno vanj, borite se v njem s svojim duhom za šolsko pravico in resnico, ter pošiljajte mu zvesto svojo naročnino, plačujte založniku stroške, da ne onemaga. Klic na boj za kerščansko šolo zoper pogansko, razlega se po vseh zgodbah svetovnih, pojmi in nazori so se zbistrili, bojevniki že vverstili, in nihče ne more sedaj reči, da ne vé, komu bi v tem boju, v tem prepiru priterdil, v katero versto, na katero stran bi se vstopil. Podvizajte se tedaj, dragi sobratje, spoštovani rodoljubje po slovenskih deželah, na naročilo za prihodnje leto! Cena je „Učit. Tov.“ za celo leto 3 gl.; za pol leta 1 gl. 50 kr. Spise in dopise prejema vredništvo M. Močnik, mestni učitelj, st. terg h. št. 13., naročnino in naznanila pa založnik R. Milic, na st. tergu h. št. 19.

Nekaj v tolažilo in spodbujo!

A. Vranski.

Čeravno živimo v devetnajstem stoletji, v dóbi obče izobraženosti in inteligence, vendar se našemu stanu — narodnemu učiteljstvu — ne priznava ali vsaj priznati neče tista veljavnost, ki bi jo zbog svoje velevažne stopnje, ki jo zavzema v družbi človečanstva, opravičeno zaslužil! — Da je temu tako, razvidimo iz tega, da se naš stan ne spoštuje zadosti in če se to tudi kje zgodi, vendar le premalo. Ljudski učitelj velja v obče za človeka male izobraženosti, za individuum, ki opravlja lahak, neznaten posel, — kajti ljudem — in žalibože da je mej temi dosti takih, ki se smatrajo za izobražene — veljata pouk in odgoja v ljudskeji šoli kot malenkost. Brati, pisati in računati — to ima učitelj učiti in še malo iz zemljepisja, natoroznanstva! — Za to je pač kmalu kdo sposoben!

Takih izrekov se mora čestokrat slišati iz ust možev, ki veljajo za naobražene, ki so na klicu, da so vneti za „napredek“. Sevéda ne pomislijo ti ljudje, da je treba tudi za „malenkost“ temeljitega znanja, kajti le to, česar se je človek sam do dobrega naučil, česar si je sam temeljito privadil, zamore on drugim po umnih potih podariti. A pota, po katerih se more podajati drugim — imamo v mislih tu otroke národne šole — sebi pridobljeno, so skrivna in težavna, so pa tudi umetna, treba je hoditi po njih le rahlih stopinj naprej, tudi preveč s tovari obložen ne sme biti! Blago t. j. uk podaja se le v malih porcijah, učitelj svojo robo le na drobno in počasi prodaja! On mora biti zmeren, a ne strasten; on mora pri svojej kupčiji t. j. pri pouku z malim zadovoljen biti,

on mora znati svoje delovanje omejiti in če to zamore, potem se kaže mojstra! „In der Beschränkung zeigt sich der Meister!“ pravi Goethe.

Pota, po katerih se pride do uspešnega pouka — rekli smo poprej — so umetna, treba jih je torej s trudom iskati ter se vstrajno vaditi, po njih hoditi, kajti pouk v „malenkostih“ je umetnost in to ne mala, a do umetnosti se ne da takoj dospeti, treba je vstrajne vaje, dosti učenja ter obilo truda! — Če si je národni učitelj te resnice v svesti, če sam vé po lastni izkušnji ceniti težavo in važnost svojega poklica, se bode li potem kaj zmenil za enake izjave, kakor smo jih početkoma naveli? Gotovo ne, on se bo tolažil sam sabo ter se k večim smijal brezumnim izrekom teh „izobražencev“.

Učitelj pa ni le učenik, on je tudi odgojitelj. Njemu se izroči deca ne le zato, da ji ucepi v glavo najpotrebnejših ved, ampak tudi za to, da v srca otrók zasadi kál, iz katerega naj bi vzrastle pozneje kerščanske kreposti in deržavljanske čednosti. Nedolžnih, nepopačenih src pride deca učitelju v last. On ima težavni nálog, otroke po njenih svojstvih vzgojiti, pripeljati jih do pravih potov, do resničnih nazorov, kakor mu to njegov psihologičen pogled veléva. — Ti nazori morajo biti resnični, plemeniti, kajti ž njimi v oprsji naj se podajo šoli odrasli otroci v dejansko življenje. Tu se jim bode dostikrat pokazala priložnost, da te nazore uresničijo, da jih praktično izvršé. — Po tem takem bo vsakdo, ki ima le količkaj pojma o duševnem stanu otrok, lahko uvidel, da zamore učitelj, ki je vendar toliko časa v neposrednej dotiki z otroci, prav dosti uplivati na vse notranje življenje otrokovo, da se ta upliv, če hoče biti sadonosen, mora kazati tudi potlej, ko otroci šole več ne obiskujejo, kar se bo večinoma tudi zgodilo, če je v to svrho učitelj — odgojitelj le vporabljeval pravih sredstev. A znanost teh sredstev ter njih raba — to je zopet nekaj, česar si je treba privaditi tako po učenju kakor po izkustvu. To je umetnost odgoje in za to „malenkost“ vendar ni kar kmalu kedo sposoben!

Narodni učitelj je vendar, kakor se njega važnost tudi prezira in nanj zaničljivo gleda — v kar pač dosti pripomore njegovo ne ravno dobro materijalno stanje — jedna najvažnejših osob v državi. On položi deržavljanom temelj, tako v vednostnem, kakor v duševnem obziru, na katerem ti pozneje naprej delajo v dosego svojih namenov, svojega poklica. Ali pa ima národni učitelj kaj hvale, kaj priznanja za to? Njegova muka se mu pač — plača, a hvale bo učitelj le malokje i redkoma si pridobil! Hvala, dejali bi, je učiteljstvu skorej da „res incognita!“

Ali naj ta nehvaležnost učitelja žalosti? Ne. Samosvest mu je največja hvala. Učitelj ki si je svest svojega poklica in svojih dolžnosti, ki tudi ve ceniti potrebnost svojega stanú — ne bo se potožil o nehvaležnosti sveta. — Jaki duhovi se kažejo vedno v svojih ciljih, ki jih

nameravajo doseči. Ta, ki si želi posvetnih darov, je zmirom le prvotna natura, a vendar našega štovanja vredna, če mu je geslo poštenost. Večji je že tisti, ki za to dela, da bi si pridobil slavno ime; najboljši in naj plemenitnejši pa so oni, ki, ne brigaje se za priznavanje sveta, vse svoje moči ter sposobnosti žrtvujejo v dobro národa, omike in človekoljubja in k tej vrsti ljudi spada tudi národni učitelj. Ta resnica naj nas spodbuja, naj nas tolaži!

(Namen je poglavitna stvar pri vsem dejanji in nehanji; terpeti in delati mora vsak na svetu, zato smo vstvarjeni, a največa razlika je v tem zakaj in kako človek dela in terpi. Vr.)

Dr. Leon Vončina.

Prijatelj poštenim družbam je dr. Vončina l. 1863 vstopil v narodno Čitalnico ter je v odboru njenem marljivo deloval vse leta. — Tedaj se je osnovala naša Matica, in dr. Vončina je bil koj v prvem začasnem odboru, potem v opravljenem odseku, v katerem sta bila i dr. Bleiweis i dr. Costa, s kterima je Leon živel vedno v prijateljskih, malo da ne pobratimskih razmerah. V stalnem odboru je bil prvosednikov prvi namestnik in je razun več odborovih sej vodil celó dva občna zbora (I. IV.) slovenske Matice. V I. — 11. maj. 1865 — je v slovesnem ogovoru na pr. tudi oménil: „Danes je v rokah občnega zbora, da Matico spravi na pot, po kterem bode mogla delati slovenskemu narodu na korist in blagost. Matica doseže ta namen, če ne bode trpela v ulnjaku kvarljivih trotov; če nje ogenj ne bode požigal, ampak ogreval in svetil; če se bode ogibala vsega, kar bi utegnilo žaliti slovensko ljudstvo, ki je vdano katoliški cerkvi itd.“ (Letopis 1867 str. 9). — V IV. — 5. avg. 1868 — je nagovoril zbor blizo tako-le:

„Slavni zbor! Gotovo upanje, ki smo ga smeli gojiti, da bode današnjemu občnemu Matičnemu zboru predsedoval naš društveni prvosednik gosp. dr. L. Tomaj, splavalo je po vodi, kajti naznanil nam je včeraj popoldne brzozjavno, da mu brani bolezen, pričnemu biti pri današnjem vélikem shodu. Moram se tedaj nenadoma jaz podvreči nalogi, da Vas, častna gospoda! prav priserčno pozdravim, in s svojimi slabimi močmi vodim pretresovanje reči, ki pridejo na dnevni red v ta namen, da se množi telo in pospešuje življenje našega Matičnega društva. Društveno življenje sicer štiriletni čas svojega dozdanjega obstanka nikakor ni hiralo, temuč širilo se je in rastlo bodi-si gledé denarstvenih moči, bodi-si gledé udov, kterih se od leta do leta več pridružuje, bodi-si gledé knjig, ktere ima društvo po svojem prvem namenu dajati na svitlo. Vendar kdo bi hotel tajiti, da je popolnoma pravična naša in vseh rodoljubov goreča želja, da se Matica naša v prihodnje še krepkejše razvija in še obilnejši